

voorop, om te helpen en te redden wat nog te redden is, daar klopt ons hart van hooger bewondering, want daar is alle zelfzucht weg, en wordt het leven alleen gewaagd voor den medemensch, dien men liefheeft.

En nog hooger klimt de bewondering en de eerbied, als we het oog richten op dien Eénen, die Zijn leven gaf, niet voor Zijn naasten, niet voor Zijn vrienden, maar voor Zijn haters, Zijn vijanden. Kan men zich indenken, dat een Peter Mayr zijn leven gaf om Napoleon te redden van het verderf?

En dat deed onze gezegende Heiland! En daarom klimt onze bewondering en onze eerbied voor Hem tot aanbidding. Bovenal als wij het bij ervaring weten, dat wij zelf die vijanden waren, en dat Hij ons behouden heeft.

A. L.

LETTEREN EN TAAL.

Een verdrinken genie.

Wie omstreeks het jaar 1670 Middelburg, de zeer bloeiende Zeeuwsche hoofdstad, bezocht, had alle kans onder de vele vreemdelingen, die destijds nu en dan daar vertoefden, er ook één aan te treffen, die in heel de stad èn beroemd èn berucht was.

't Was een klein manneke, donker van haar, dik en rond, in morsige, havelooze plunje, een echte straatslijper en zwerver, maar die, als men eens even kennis met hem maakte, toch aanstonds het gegronde vermoeden wekte, dat hij wat hoogers was dan hij scheen. Hadt ge gevraagd wie die man was, dan zou men u geantwoord hebben: „O, dat is Beronicus, de dronkenlap, die zoo knap is dat hij wel professors beschaamt.”

Een vreemd, zonderling man was hij, die Petrus Johannes Beronicus, zooals hij waarschijnlijk voluit heette, een raadselachtig wezen, ook wat zijn afkomst en geschiedenis betreft — tot op den huidigen dag.

Vanwaar hij kwam wist niemand. De een hield hem voor een verlopen Franschen hoogleeraar, de ander voor een gewezen Jezuiet of monnik. Van wat geloof of landaard hij was, kwam men nooit te weten. 't Was hem 't zelfde of hij Fransch, Engelsch of Italiaansch sprak; 't ging alles even vlot en vaardig. Ook in onze taal was hij tamelijk bedreven, gelijk in meer. In oude talen was hij zelfs een meester.

Doch diezelfde man scheen de waarde van den schat, dien hij droeg, willens te minachten. Als een schooier liep hij, die kind noch kraai te Middelburg had, zoolang hij geld bezat van de eene kroeg in de andere, ja bracht dagen achtereen in gemeene herbergen door. Was zijn geld op, dan ging hij als „scharlesliep” de huizen rond om met messenslijpen wat te verdienen, of bood zich aan om den schoorsteen te vege! 't Liefst echter speelde hij op de markt onder 't gemeene volk voor potsenmaker of goochelaar. De zoo verdiende duiten kwamen weer voor het meerendeel bij den kroegbaas terecht.

't Spreekt vanzelf, dat zulk een zonderlinge straatfiguur de algemeene aandacht trekken moest, ook ver buiten Middelburg. Wie is die man, vroeg men zich af, hoe is het zoover met iemand van zooveel gaven gekomen? Wat drijft hem zoo te dolen? Doch op al deze vragen is nooit een antwoord gegeven. Men weet alleen, dat Beronicus vele jaren lang in Frankrijk, Engeland, en vooral in ons land heeft gezwoeren.

Ook de beroemde hoogleeraar Jan Frederik Gronovius had van den Middelburgschen zonderling hooren spreken, en besloot eens de proef te nemen of die werkelijk zoo knap was. Dat viel mee en tegen, al naar men 't neemt. Mee voor Beronicus, die alle verwachtingen overtrof, tegen

voor den hoogleeraar, die ten slotte maar liever geen Latijn met den schoorsteenveger sprak, uit vrees door dezen op fouten betrapt te worden. Al even leelijk liep professor Gymnich uit Duisburg er in, die hoogleeraar in de Grieksche taal was en wel eens met Beronicus in die taal wou spreken. Het gesprek duurde heel lang, totdat de Middelburgsche goochelaar eindelijk uitriep: „Professor, het begint mij te verdrieten langer Grieksch met u te praten; want waarachtig, mijn leerlingen, die maar een jaar bij mij geweest zijn, zouden het beter spreken.”

Zooals de lezer merkt, gaf Beronicus ook les, en wel aan jongelui. Hij had alleen daarmee reeds een rijk bestaan kunnen hebben. Doch soms was de leeraar dagen lang zoek of stond op de markt voor gek te spelen. Zoo verliep alle deugdelijk werk. Meermalen werden hem eervolle betrekkingen aangeboden, maar hij bedankte er altijd voor. „Gij kunt een hoogleeraarspost bekleden,” was hem soms gezegd; „ge zijt er ten volle bekwaam voor.” Doch zijn antwoord luidde: „In zoo'n gewurm van een leven heb ik geen zin.” Zei men hem, dat hij het toch zooveel beter hebben kon, dan gaf hij doodkalm tot bescheid: „*Natura parvo contenta*” — de natuur is met weinig tevreden. Dit was zijn lijfspreuk, die hij echter ongelukkig in de kroeg vergat.

Lomp en onbeschoft kon Beronicus zijn zelfs tegenover mannen van hoogen stand. De sterke drank speelde natuurlijk daarbij een groote rol. Temeer stak daarbij zijn kennis, belesenheid en geleerdheid af. Hij kende vele oude Grieksche en Latijnsche schrijvers uit het hoofd, zooals Homerus en Aristophanes, Horatius, Virgilius, Juvenalis en Plinius. Gedeelten uit die schrijvers wist hij met gemak aan te geven naar boekdeel, hoofdstuk en vers. Zijn geheugen was trouwens onbegrijpelijk sterk en trouw. Daarbij bezat hij een zeer scherp oordeel. Echte en onechte schriften wist hij van elkaar te onderscheiden; goede spreekwijzen met ongemeen vernuft te onderscheiden van slechte. En dat was nog het hoogste niet.

Doch reeds blijkt den lezer, wat groote gaven God aan dezen man had geschonken, die de grootste geleerden zijns tijds overtrof. De Schrift echter leert ons de gaven Gods te *besteden*, onze talenten niet in de aarde te begraven, maar er mee te *woekeren*. Dat vergat Beronicus. Alle hooger beginsel was hem vreemd. Zingenot, ongebondenheid, losbandigheid, maakten zijn gaven waardeloos. Want dezen wijze ontbrak de hoogste wijsheid, namelijk te leven ter eere Gods. Deze groote geest leefde toch slechts voor het stoffelijke; zoo moest hij te gronde gaan.

Op zekeren tijd bracht de vermaarde dichter Johannes Antonides van der Goes een bezoek aan Middelburg. Aldaar in gezelschap trof hij een aanzienlijk jongmensch aan, die van Beronicus, als deze nuchter was, onderwijs ontving, en die ongelooflijke dingen wist te vertellen van de bekwaamheid en het stalen geheugen zijns leermeesters. Al de aanwezigen verbaasden zich over wat zij hoorden, en tenslotte begeerden allen den wonderlijken man te zien. Op staanden voet werd iemand gezonden om zoo mogelijk Beronicus te halen. 't Duurde niet heel lang of de geroepene verscheen. Uiterst slordig in de kleeren, klein, onaanzienlijk, leek hij allesbehalve professoraal. Velen keken vreemd op van de verschijning, doch „toen men hem nader bezag toonden zijn glinsterende oogen en de verhevenheid van zijn wezen, dat er iets ongemeens in hem verscholen lag.” Zijn waggelende gang wettigde echter het vermoeden, dat hij weer een weinig „aangeschoten” was.

Hij nam plaats. Een van het gezelschap deelde hem mee wat zoo pas van hem was verteld, en vroeg hem of dat alles werkelijk zoo was.

„Ja, dat is alles zoo,” zei Beronicus.

De lieden keken elkaar aan. Ze hielden het blijkbaar voor dronkemanspraak, en een was dan ook zoo vrij om te zeggen:

„Beste vriend, dit is toch kwalijk te gelooven; 't is wat heel sterk.”

Maar dit kwam de eer van Beronicus te na. Hij stooft geweldig op en riep uit:

„Jelui bent maar een troep beesten en ezels.”

Dat maakte echter de zaak niet beter. De een riep: „De kereel is dronken,” de ander: „Hij ratelt maar wat.” Doch dat prikkelde Beronicus des te meer, die niet zoo dronken was of hij begreep wat er gezegd werd.

„Ik ben de man,” zoo riep hij pralend — al was het waarheid — „die het groote Woordenboek van Celopinus met achthonderd woorden heb vermeerderd! Al wat ik ook maar eens gehoord heb, kan ik op staanden voet in zuivere verzen overbrengen.”

„Ja, ja, we gelooven het wel!” riepen eenigen, die meenden, dat alles zotteklap was.

Maar Beronicus gaf nog geen kamp en ging voort: „Ik zeg u, dat ik dikwijls de nieuwstijdingen zoo voor de vuist in Grieksch of Latijn heb overgezet!”

Nu geloofde men hem nog minder. En het dikke mannetje, die dat merkte, werd toornig. Hij begon te razen en te vloeken en liep de deur uit.

Een dag daarna was hetzelfde gezelschap weer bijeen, toen tot aller verbazing Beronicus ook weder verscheen, door zijn trouwen leerling binnengeleid.

„Heeren,” zoo sprak hij thans, met een toon en een houding, die duidelijk den man van beschaving verrieden, „ik moet mij wel verontschuldigen voor wat gisteren is gebeurd. Houdt het mij ten goede. Ik had misschien wat veel gedronken. U begrijpt”

„Ja, ja,” sprak Antonides, „neem plaats. We kunnen dan nader kennis maken.”

Nu was kort geleden een Zeeuwsch kapitein, De Haze geheeten, in een zeegevecht tegen de Engelschen gesneuveld. Antonides had op hem 't volgende — tamelijk gezwollen — grafschrift gemaakt:

*De Haze, een fiere leeuw in 't Britsche zeegevecht,
Stond pal in 't midden der gepreste waterhonden,
Tot hem een kogel heeft vooruit naar God gezonden
Om wraak te vordren van 't geschonden waterrecht.
Sta, vreemdeling, en zeg tot glorie van de Zeeuwen,
Dat hier De Hazen zelfs veranderen in Leeuwen.*

Thans kwam bij Antonides eensklaps de gedachte op om met dit gedicht de bekwaamheid van den bezoeker eens op de proef te stellen, temeer wijl de woordspeling met „Haze” (haas) een bijzondere moeilijkheid zou geven.

't Vers werd opgeschreven en aan Beronicus ter lezing geboden. Hij zag het eens door, prees het als zeer mooi, doch liet er toen op volgen:

„Wat let me, dat ik 't niet dadelijk in 't Latijn vertaal!”

Dat was juist wat de gasten wilden. Men moedigde hem van alle kanten aan. Doch Beronicus, die als uitlander niet alles in onze taal zoo recht vatte, vroeg eerst de beteekenis van enkele uitdrukkingen zooals „pal staan.” Toen dat in orde was zat hij echter nog ietwat verlegen met het woord „Haze,” hoe dat juist te vertalen. Hij dacht een oogenblik na, en riep toen zegevierend uit: „Ik heb 't al gevonden. *Dasyppus* zal ik hem noemen. Want dat beduidt ten volle een dier met ruige pooten, en wordt bij de Grieken ook voor een haas gebruikt.” Toen wendde hij zich tot het gezelschap en sprak:

„Lees mij nu maar bij twee regels tegelijk voor en ik zal u ze doen hooren in het Latijn.”

Zoo geschiedde, en tot aller verbazing gaf Beronicus in enkele oogenblikken dit vers:

*Egregia Dasyppus referens virtute leonem
In bello, adversus Britonas super aequora gesto,
Impavidus pelago stetit, aggrediente molossum
Agmene, quem tandem glans ferrea misit ad astra,
Vindictae cupidum violato jure profundi.
Advena, quisquis ades, Zelandae encomia gentis,
Ista refer: lepores demta quod pelle leonem
Assumant, nostro quosquos versantur in orbe.*

Niemand begreep hoe dit mogelijk was, te meer daar de moeilijkheid der woordspeling schitterend was over-

wonnen. Wat stak er dan toch veel in dat kleine, dikke, havelooze manneke! Maar hij begon te schateren van lachen, stak zijn vingers vooruit als om de lui te begekken, die hij verbluft had met een kunststuk, dat zij onmogelijk waanden. Ieder prees — en terecht — om strijd de schoone vertaling.

Enkele minuten zat Beronicus nu stil, als dacht hij ergens over na. Toen riep hij plotseling: „Daar is het in 't Grieksch!”

Nieuwe verbazing bij al de aanwezigen. Ieder stond versteld, toen hij vloeiend achtereen, ja met haast, het gedicht van Antonides in Grieksche verzen wedergaf. Intusschen stond de maker alweer te lachen dat hij schudde over zijn onnoozele toehoorders „meer dan een kwartier uurs.” 't Is wel jammer, dat wij de Grieksche overzetting niet hebben, doch Beronicus sprak zóó snel, dat geen der hoorders zich de woorden in het geheugen kon prenten. Maar de boven vermelde hoogleeraar Gymnich uit Duisburg, die tegenwoordig was, zei dat hij de Grieksche overzetting nog schooner achtte dan de Latijnsche. Ieder die iets van oude talen weet, zal trouwens toestemmen, dat alleen een man van zeer buitengewone en hoogst zeldzame gaven iets kan verrichten als hier Beronicus deed.

Kort daarop liep ditzelfde wonderlijke genie weer te rinkelrooien door de straten van Middelburg, of zat geld en vernuft te verdrinken in de kroeg! Dat is de mensch als hij den lust des vleesches en de drift zijns harten onbeteugeld volgt, als hij er niet in Gods kracht tegen strijdt, en hij aan zichzelf wordt overgegeven.

Beronicus kon echter nog meer dan vreemde talen spreken, overzetten in Grieksche en Latijnsche verzen en scherp critiseeren. Hij was zelf ook dichter. Er bestaat nog van hem een bundel Latijnsche gedichten, die na zijn dood door den geleerden Rabus met de overzetting in onze taal is uitgegeven. Dit werk beleefde meer dan één uitgaaf. Het merkwaardigste gedicht is de *Georgarchontomachia*, d. i. Boeren- en Overheidsstrijd of de inname van Middelburg door de Boeren in 1672. Het is een heldendicht in twee boeken, voor de vuist geschreven, en heeft platen van Jan Luyken.

Meermalen werd deze taalkenner-dichter-scharenslijper gevraagd welk zijn vaderland was. Doch zijn antwoord luidde steeds: „Elk heeft zijn vaderland, waar het hem goed gaat.” *Ubi bene, ibi patria*. Echt internationale zwerversleer.

Ettelijke jaren leefde Beronicus te Middelburg, vaak in dronkenschap aan het „rollen” in dubbelen zin, en als hij nuchter was zijn leerlingen voortreffelijk inleidend in de groote dichtwerken van Grieken en Romeinen, of straks schoorsteenen vegend, en goochelend op straat. Lang echter kon zulk een ellendig, ongebonden leven niet duren. Op zekeren dag begon men hem te missen. Waar was hij? 't Antwoord gaf zijn lijk, dat weldra uit het water werd opgehaald. Hij was, denkelijk weer beschonken, in den modder gestikt!

Zoo jammerlijk eindigde dit „verdrongen genie,” een man die groot en beroemd had kunnen zijn, bij duizenden geacht, en die nu onbekend en veracht ten grave ging, zonder dat zelfs iemand wist wie hij eigenlijk was. Hij is een waarschuwend voorbeeld van de ontzettende macht der zonde, die, wordt zij niet met ernst bestreden, ook den uitnemendste tot een dierlijk wezen kan verlagen, en de edelste gaven nutteloos maken.

Voor den man, die zoo voortreffelijk De Haze's grafschrift overzette, werd er een, geestig en diep droevig beide, vervaardigd door den dichter Buisero. Het luidt:

Hier ligt een wonderlijke geest:
Hij leefde en stierf gelijk een beest,
Hij was een misselijke sater, *)
Hij leefde in wijn en stierf in water.

A. J. HOOGENBIRK.

*) Een schrikgestalte uit de fabelleer.